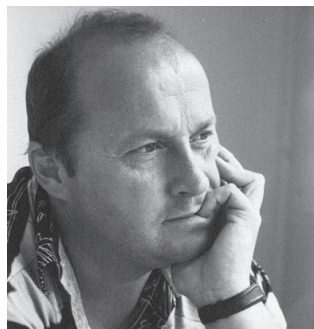

Milan Vincetič

Peter Kolšek:
Slavospevi, ki jih
pojejo vrane.

Ljubljana: Knjižna zadruga, 2017.

Osma Kolškova pesniška zbirka je zrcalna, bolje rečeno bipolarna, kajti dvoje razdelkov (*Večerni, Jutranji*) s po petindvajsetimi pesmimi se razlikuje po tem – takó pesnik v intervjuju ob izidu zbirke (*Pesnik in rogoviljenje vran*, Delo, 11. 7. 2017) –, “da v jutranjih (slavospevih, op. p.) ni prvooseb- nih, torej neposredno izpovednih pesmi, v večernih pa so predvsem tak- šne. /.../ Zjutraj, ko smo zazrti v dan, imamo kaj povedati o svetu, zvečer, ko smo zmagoviti, a tudi utrujeni in obtolčeni, pa o sebi.” Res je, v prvem razdelku, torej v *Večernih* (slavospevih), se pesnik dotika večnih bivanj- skih vprašanj, poslavljanja, minevanja, spominskih reminiscenc ter seveda vprašanja o smiselnosti poezije v tem ubornem času, vprašanj, ki pesnika vznemirjajo skozi vso ustvarjalno dobo, medtem ko v *Jutranjih* pozvanja maksima “takole pride, pa nimaš kaj”, torej osebna murnovsko-elegična tonaliteta, s katero vztrajno potrka na “odpotovanja iz sebe” ali k sodru- gom/sodušam iz literarnega sveta (Murn, Cankar, Trubar ...) ali v lastni bivanjski mikrokozmos.

V naslovu zbirke najdemo dvoje semantičnih jeder: slavospevi in vrane; slednje seveda na prvo žogo konotirajo z Murnom, pa morda tudi z zadnjo fazo van Goghovega slikarstva, medtem ko so *Vrane* Ervina Fritza (2007), za katere je prejel večernico, zgolj otroško igrive ter nagajive. Sam pesnik

pa v že omenjenem intervjuju pomenljivo pristavi: "Ah, vrane! Če pustim ob strani njihov simbolni, baladni imidž, in tu sva seveda spet pri Murnu, so to danes predvsem najglasnejše in najbolj vsiljive mestne ptice pevke. Še toliko bolj predmestne. Vsako rano jutro jih poslušam, ko z izpodgolovških dreves zaženejo prvi jutranji vik in krik, in potem se ta kakofonična orkestracija ponovi večkrat na dan, vse do večera. /.../ Ne zdi se mi zelo narobe, če slišim v njihovem zvočnem rogoviljenju tudi prikrite in morda hudobne slavospeve, najbrž naslovljene na obe strani."

Etimologija zloženke slavospev je že na prvi pogled umljiva, torej pesem, ki koga slavi ali hvali (tudi hvalospev), vendar v pričujoči zbirki ne gre za ditirambično eksklamacijo, še več, gre za sugestivne/subtilne lirske monologe/refleksije, ki poleg tega, da nevsiljivo vstopajo tudi v aktualistične/angažirane lege, tečejo "tiho, brez žuborenja, (kot) teče vino" v tišini, v prostoru, v katerem nastajajo s (kovičevsko) muko in slastjo ter z imperativom, "zakaj ni mogoče napisati pesmi". V istonaslovni pesmi nam Kolšek takole "odgovarja": "Ker besede naletavajo kot sneg, / kot kričave jate ptičev (vrane?, op. p.) v novembru, / ne ujame jih metuljnica pomladanja, / še manj bedni muholovci poletja." Pesem je kratko malo posoda, ki se nezavedno ter sproti polni s tem, "kar je ostalo" ali se izbralo od naplavin ali odplavin "pisane menažerije" življenja, od ljubezenskih razmerij, podob preminulih ali odraščanja, od revizije let, ki so poniknila v "obnavljanje poljubljanja" ali, navsezadnje, v potrpežljivo "urejanje posode", ob katerem si posebno pozornost zaslužijo "srebrne žličke za sladkarije, / ki grenijo življenje". Lažni in zavajajoč priokus sladkosti se torej kaj kmalu spremeni v "grenki / o potem", torej v obraz, s katerega je padla maska. In Kolšek vztrajno snema maske vsakomur in vsemu: njegova jedka, mnogokrat ironično obarvana naracija, ki lahko preskoči tudi v sarkastične registre, popelje bralca – vsaj mene je –, v prijetno tesnobnost in vznemirljivo nepotešenost/nezadostnost. Navsezadnje se z vseprisotnim pridihom končnosti ali minevanja, tudi človeške smrtnosti, začnejo uvodni akordi pričujoče zbirke (*Adijo*), ki v nadaljevanju variira s podobnimi motivi, ki pa nikoli ne zaidejo v hermetičnost transcendence, ne, Kolšek kratko malo ugrizne v jabolko, ki ga čaka na mizi, v "slike za priprtimi / vekami, (v) velike formate pričakovanja, / ki ponoči tiho žarijo". Torej v obnovljeni ali v obnovljivi spomin.

V nasprotju z *Večernimi* (slavospevi) se začno *Jutranji* s podobo "zvezdogleda, ki steguje vrat", torej s pričakovanjem, tudi radovednostjo, s katero (po)kuka v nastajajoče prebujanje/utripanje sveta, ki pa se večinoma izide v nedovršenost, kar razbiramo tudi v pesmi *Ustvarjamo*: "Ustvarjamo, da

se zamotimo, / da pozabimo, krilimo / s srbečimi rokami, / ki veliko sejejo, malo žanjejo.” In sicer: drobne človeške kreacije, bolj ali manj drzne/usodne življenjske zgodbe, rojstvo umetnice, ki je “tukaj, / (da) je svet povezala v culo / in oblekla v raševino”, iskanje in gnetenje lastne identitete, literarni večeri, na katerih “manjka tihotni bralec, / ki je pozabil ostati doma / in pod oboki neba gledati zvezde”, odhajajoči dragi profesorji, Primož Trubar, ki ko je “trdno v sedlu, mu je jasno, / da pozdravljajo njegovo odhajanje”, ter navsezadnje vnovično parafrazirani murnovski Vlahi, ki “ne vedo, kam gredo, / v neko zgodovino žalostno”. Bolje rečeno: v današnji “prevelik” svet s podobo krvavega meseca, kjer “kaljena sekira ga skeli / in nobena pot ne vodi k nesmrtnosti”. Ničnost našega bivanja se ponuja skozi sveže podob(j)e kot algoritem trpkega ponavljanja, presnavljanja in vračanja na začetek, od koder nas spet popelje tako mali, srednji ali veliki mojster. Ki je hkrati razlagalec, učitelj in nemi prerok z “bodljikavimi besedami” ter z “mojstrstvom, ki se širi vodoravno”. Zato tudi svet (ob)miruje v trpežni hibernaciji, kar pa ne uide, so le drobna prebujenja ali “milost harmonije, iztrgane iz parabole leteče nogometne žoge”, ki ni ne božanska in niti božja milost, zaradi katere vseeno tu in tam zadrgeta svet v prijaznejši sen. Kratko malo: demiurgična moč (besede) vélikega mojstra je dokončno pokopana, Bog/Rešitelj je sestopil z Olimpa, z epitafa pa groteskno pozvanja: “Tišina, prosim, zdaj počiva! Naj / v njegovi razbeljeni glavi vsaj za hip / potihne usodepolno šklepetanje jezika!” Ob tem se kar samo prikljče že večkrat postavljeno retorično vprašanje, “zakaj ni mogoče napisati pesmi”.

Ker je izgubila brechtovski naklon? Ker je poniknil (cankarjanski) “mali sentiment”, medtem ko “velika bolečina / rumenim krizantemam se dogaja”? Ker smo kužni od “božjasti, spravljene v svinjake” ter s “spominom, razritim z buldožerjem”? Ker “hči v rdečem plašču / poganja voz iz zatemnitve, / levo od brezupnosti”? Navedki iz pesmi *Razglašenost*, *Poročilo* ter *Rdeče in črno* brez dvoma konotirajo tako na pezo kot na boleče bele lise naše zgodovine, ki vstopajo že desetletja v pesnikove pokrajine, v katerih “ni proizvedel samo blage, žlahtne nostalgije ali nam prišepetoval o njegovem neukrotljivem srcu” (Gabrijela Babnik), temveč nas je z “veščino pesnjenja, ki je hkrati globina misli” (Ivo Svetina), prežemal s svojo nevsihljivo “privzdignjeno nevidnostjo”, ki brez dvoma pušča opazno ter mnogoobrazno sled v sodobni slovenski poeziji. S trpkimi *Slavospevi*, ki seveda niso niti od daleč uglaseni na “kakofonično orkestracijo rogoviljenja vran”, pa ostaja sled, vsaj zame, več kot neizbrisljiva.